

BOKSTAVSBAGERIET

Junibäckens pedagogiska program för förskolan kring

bokstavskunskap och fonologisk medvetenhet

INNEHÅLL

Varmt välkomna till oss på Junibacken!	3
Förskolebarn och bokstäver	4
Läsa och skriva i förskolan	4
Kopplingar till förskolans läroplan Lpfö98, reviderad 2016	5
En pedagog betyder så mycket	5
Skrivaktiviteter	6
Boktips.....	6

Varmt välkomna till oss på Junibacken!

Vi hoppas att ni får en trevlig upplevelse hos oss och att ni blir sugna på att arbeta vidare med bokstäver o fonologisk medvetenhet i förskolan.

Junibackens främsta mål är att väcka lusten till läsning. Allt vi gör handlar om att visa olika vägar till den magiska världen mellan sidorna. Vi hoppas att en dag hos oss kan ge läsinspiration för både barn och vuxna. Ta med förskolegruppen hit på ett pedagogiskt program och få inspiration till fortsatt arbete.

Junibacken har med programmet *Bokstavsbackeriet* inte för avsikt att lära förskolebarn att läsa och skriva. Vi vill snarare inspirera pedagoger till att på ett lekfullt och utforskande sätt stödja barnet när intresse uppstår.

Hör gärna av er om ni har frågor.

Återigen – varmt välkomna!

Förskolebarn och bokstäver

Barn mellan 5-7 år vet ofta mycket om skrift men har ännu inte ”knäckt koden”. De vet att skriften är relaterad till namn på saker, att skriften inrymmer meddelanden och anvisningar. De vet att man måste se bokstäverna för att läsa. Att man kan läsa från vänster till höger, uppifrån och ner.

Barn i 4-5 års ålder vet ofta vad några av bokstäverna heter. De kan skilja på olika bokstäver. De kan stora och små bokstäver. De känner igen ordbilder t.ex. det egna namnet, affärsskyltar och bilmärken. Det är faktiskt ganska sällan man möter barn som under sin förskole tid helt undgått den här typen av inläring

Språkutvecklingen är en livslång process. Förmågan att lära sig språk har barnet då det föds, men det beror på omgivningen hur språket växer och utvecklas. Språket är vårt viktigaste redskap genom livet. Det är via språket som barnet gör sig förstått och förstår sin omvärld. Språkkompetensen lägger grunden till barnets självuppfattning, identitet och kulturtillhörighet och fungerar som verktyg i all inläring och interaktion.

Förskolebarn i femårsåldern har kommit relativt långt i sin språkutveckling. Barnet uttalar i regel språkljuden korrekt och har tillägnat sig den grundläggande grammatiken i språket. De klarar av komplex meningsbyggnad med 6–10 ord. De är socialt medvetna och behöver rikligt med samtalstid. Vid denna ålder utvecklas den språkliga medvetenheten ytterligare och barnet märker att orden har en betydelse, men också en form som man kan leka. Barnen fascinerar av språkets rytm och ordens magi och deras språkkänsla och språkmedvetenhet ökar. För att ge barnen möjlighet att uppleva vad röststyrka, rytm, pauser och tempo har för betydelse i språket kan du som pedagog gärna ”spela ut” och använda dig av röstens alla resurser. Barn älskar också att rimma själva. Ofta är de mycket aktiva i sina lekar med orden. De smakar på orden, bollar och trollar med dem, ändrar de gamla välkända och hittar på alldeles egna nya ord.

Läsa och skriva i förskolan

Förskolan har en viktig roll i att uppmuntra barnens intresse för skriftspråket. I Lpfö98 (reviderad 2016) står i kapitlet Förskolans värdegrund och uppdrag att ”Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen¹”. Förskolans uppgift är inte att lära barnen läsa och skriva, men den har en viktig uppgift att fylla i barns skrivutveckling. Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner².

Både svensk och internationell forskning har under de senaste åren uppmärksammat att många barn börjar utforska och praktisera skrivande i tidig ålder³. Barnen experimenterar med symboler och bokstäver och skriver sådant som de är berörda och intresserade av. Genom att uppmuntra och förse barnen med material och ge utrymme för skrivande medverkar förskolan till att lägga en god grund för barnens fortsatta skrivutveckling.

¹ Sid. 7, Läroplan för förskolan Lpfö90, reviderad 2016

² Sid. 10, Läroplan för förskolan Lpfö90, reviderad 2016

³ Se forskning från bla Mats Myrberg, Ingrid Pramling Samuelsson, Gunilla Dahlberg, Elisabeth Björklund, Carina Fast mfl

Kopplingar till förskolans läroplan Lpfö98, reviderad 2016

Junibäckens pedagogiska program för förskolan, *Bokstavsbackeriet* knyter an till följande mål och riktlinjer i förskolans läroplan.

Programmet *Orden i lådan* ger barnen möjlighet att utveckla:

- nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära,
- intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor,
- förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar,
- fantasi och föreställningsförmåga,
- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,
- argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,

Efter programmet kan man utifrån denna lärarhandledning med fördel arbeta vidare med att:

- utmana barnens nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation
- ta vara på barnens kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att leka och lära samt stärka barnets tillit till sin egen förmåga

En pedagog betyder så mycket

”Ordförrådsundervisning” i förskolan handlar om att du som pedagog hjälper barnen att använda och utveckla sitt språk genom att du:

- Är en språklig förebild. Använd ett rikt och varierat språk – hela dagen, alla dagar.
- Använder humor i ditt vardagliga språk – lek med orden.
- Ställer öppna frågor för att utvidga deras språk (frågor som inte kan besvaras med ja eller nej).
- Ger barnen tid på sig att svara, både enskilt och i grupp vid t.ex. samlingar eller matsituationer.
- Medvetet introducerar nya ord och begrepp för barnen.
- Leker språk- och ordlekar med barnen. Där barnen t.ex. får lyssna på hur ord låter, vilka som rimmar, hur orden låter i början och i slutet.
- Lära barnen om ordens uppbyggnad.
- Stävar efter att vara en aktiv lyssnare som kommer med uppskattande hummanden, kommentarer och intresserade frågor.

Skrivaktiviteter

Barn kan ha nytta av skriftspråksaktiviteter redan i förskoleåldern eftersom många av dem då börjar bli nyfikna på skriftspråkets olika användningsområden. Detta bör ske i den vardagliga miljö de befinner sig i. För att uppmuntra barns intresse för ord och skrift kan förskolan kan med fördel ordna platser för barns skrivande. Sådana platser kan åstadkommas med hjälp av material som signalerar skrivaktiviteter. Ex på material kan vara:

- Anslagstavla
- Brevlåda
- Olika sorters papper, i olika storlekar och färger, linjerade eller blanka
- Pennor, kriter, penslar
- Saxar, klister, tejp
- Dator eller surfplatta, om det finns på avdelningen
- Kort att fylla i
- Löpsedlar
- Tomma rutor att göra serier i

Exempel på aktiviteter som tar tillvara barnens intresse för skrivande kan vara att låta dem skriva:

- brev till varandra eller någon annan de känner
- inköpslistor
- önskelistor
- sina åsikter i olika frågor
- inbjudningar
- menyer

Boktips

Anna Strid, *Bygg barns ordförråd*, 2016

Carina Fast, *Att läsa och skriva i förskolan*, 2011

Hilkka Mikkonen, *Läsförståelse i förskolan – språkutvecklande arbetssätt*, 2015

Louise Bjar, Caroline Liberg (red), *Barn utvecklar sitt språk*, 2010